

Streekarchief Midden-Holland

Burgerlijke Stand

Wat is de Burgerlijke Stand?

De burgerlijke stand werd in Nederland tijdens de Franse overheersing (1795-1813) ingevoerd. In deze uitgebreide bevolkingsadministratie worden sindsdien alle geboortes, huwelijken en sterfgevallen geregistreerd.

Sinds de invoering van de Burgerlijke Stand in 1811 heeft elke Nederlandse gemeente ambtenaren van de Burgerlijke Stand in dienst. Zij maken een akte op van de belangrijkste gebeurtenissen in het leven: een geboorteakte, een huwelijksakte (soms ook een echtscheidingsakte) en een overlijdensakte. In de aktes staan gegevens over de personen (zoals namen) en de gebeurtenis (bijvoorbeeld de datum). De aktes worden opgenomen in de registers van de Burgerlijke Stand.

De invoering van de Burgerlijke Stand

In de meeste Nederlandse provincies is de Burgerlijke Stand verplicht ingevoerd in 1811. Holland werd toen bij Frankrijk ingelijfd onder leiding van Napoleon Bonaparte. In Frankrijk was de Burgerlijke Stand al in 1792 ingevoerd en in kleine delen van Limburg, Noord-Brabant en Zeeland al in 1796 en 1798. Nederland bleef het systeem van de Burgerlijke Stand gebruiken na het einde van de Franse overheersing in 1813.

Openbaarheid van de aktes

Om privacy-redenen worden de aktes van de Burgerlijke Stand pas na een bepaalde periode openbaar gemaakt. Zo komen overlijdensaktes na 50 jaar, huwelijksaktes na 75 jaar en geboorteaktes pas na 100 jaar vrij.

Wat is een geboorteakte?

In Nederland moet de geboorte van ieder kind binnen drie dagen aan de overheid worden doorgegeven. Dat gebeurt in de gemeente waar het kind geboren is. De ambtenaar van de Burgerlijke Stand maakt de akte op. Een geboorteakte is het bewijs van bestaan.

Gegevens in een geboorteakte

In een geboorteakte is de volgende informatie te vinden:

- naam, beroep, leeftijd en de woonplaats van de aangever(s)
- naam, voornaam, beroep en leeftijd van de vader
- naam en soms het beroep van de moeder
- datum, uur en soms adres, waar de geboorte heeft plaatsgevonden
- geslacht en voornamen van het kind
- soms het woonadres van de ouders

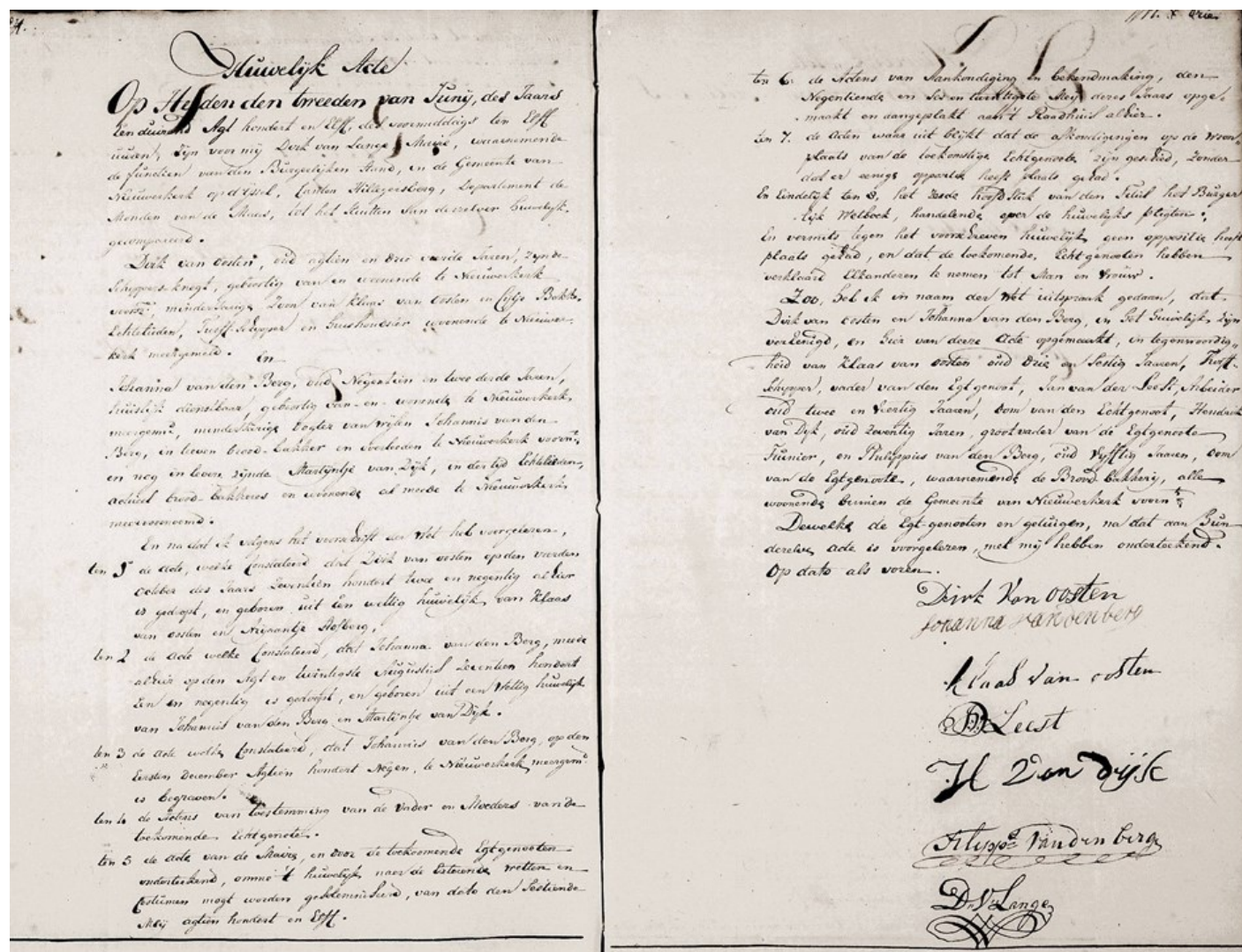
Wat is een huwelijksakte?

Wanneer een stel trouwt, maakt de ambtenaar van de Burgerlijke Stand als bewijs een huwelijksakte op. Deze akte wordt na de voltrekking van het huwelijk door het bruidspaar ondertekend. Ook de getuigen zetten een handtekening onderaan de akte. Vervolgens wordt de huwelijksakte in het huwelijksregister van de gemeente bewaard.

Gegevens in een huwelijksakte

In een huwelijksakte kunnen verschillende gegevens van het bruidspaar gevonden worden:

- namen
- beroepen
- leeftijden
- geboorte- en woonplaatsen
- de namen van beide ouderparen en bij leven hun beroepen en woonplaatsen
- de namen van de getuigen, hun beroep, woonplaats en meestal hun relatie tot het bruidspaar
- plaats en datum van het huwelijk

Voorbeeld van een huwelijksakte

Huwelijksbijlagen

Bij elke huwelijksakte hoort een aantal bewijsstukken, die het bruidspaar moet aanleveren om te mogen trouwen, de zogenaamde huwelijksbijlagen. Bijlagen zijn onder meer afschriften van geboorteaktes, overlijdensaktes van overleden eerdere echtgenoten en andere officiële stukken, zoals notariële aktes. Andere aktes zijn mogelijk een ouderlijke toestemming voor het huwelijk, een verklaring van onvermogen als het bruidspaar arm was en niet voor het huwelijk hoefde te betalen of een militiebewijs, waarmee de bruidegom zijn vervulde dienstplicht moest aantonen.

Echtscheiding

Wanneer een huwelijk in het verleden eindigde in een scheiding, werd dat in de kantlijn van de huwelijksakte gezet als 'kantmelding'. Tegenwoordig wordt er door de ambtenaar van de Burgerlijke Stand een blad aan de huwelijksakte toegevoegd. Dit schriftelijke bewijs van ontbinding heet een 'latere vermelding' of 'echtscheidingsakte'.

Het belang van huwelijksaktes en huwelijksbijlagen voor stamboomonderzoek

In huwelijksaktes staan de namen van de bruid, de bruidegom en hun ouders. Met huwelijksaktes kunt u daarom eenvoudig verschillende generaties met elkaar verbinden. Bovendien zijn in de kantlijn van de huwelijksakte vaak belangrijke aantekeningen te vinden, zoals over een echtscheiding of over de erkenning van buitenechtelijke kinderen. In de huwelijksbijlagen zitten afschriften van officiële documenten.

Wat de huwelijksakte extra interessant maakt, is dat de bruid en de moeders van het bruidspaar ook handtekeningen onder de huwelijksakte zetten. Zo kunt u ook hun handschriften (die niet op geboorte- en overlijdensaktes staan) op papier zien. Tenzij ze niet konden schrijven natuurlijk, maar ook dat kan een interessant gegeven zijn.

Wat is een overlijdensakte?

Als een persoon sterft, moet dat worden aangegeven bij zijn gemeente. Vroeger werd de aangifte door een familielid, kennis of buurman gedaan en later door de begrafenisondernemer. Een ambtenaar van de Burgerlijke Stand stelt de akte op, de zogenaamde overlijdensakte. Overlijdensaktes worden bewaard in het overlijdensregister van de Burgerlijk Stand.

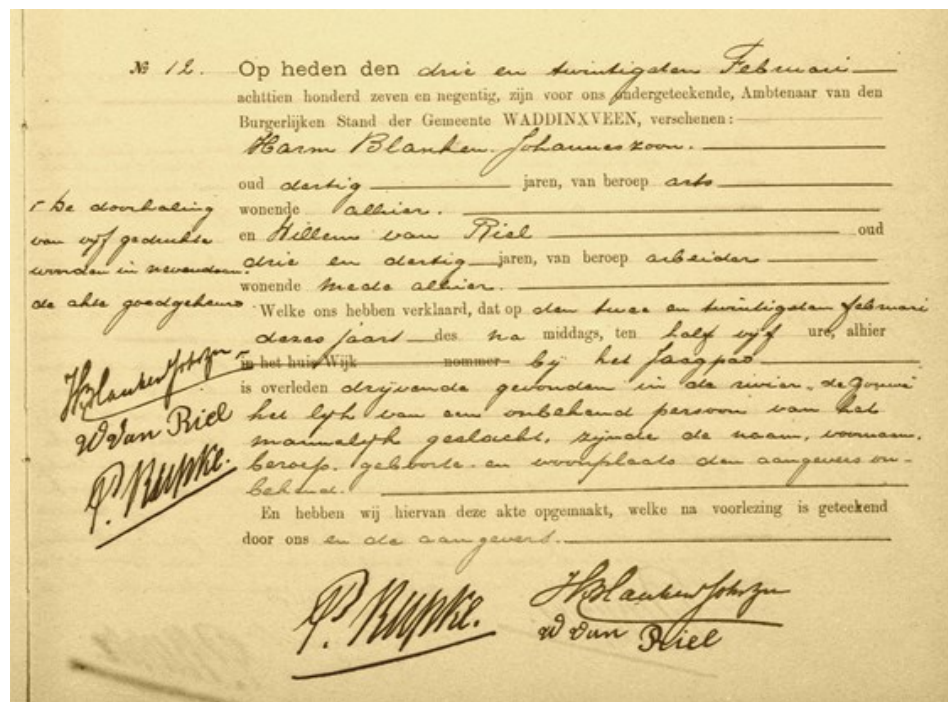
Gegevens in een overlijdensakte

In een overlijdensakte worden een aantal gegevens over de overledene vastgelegd:

- naam en leeftijd bij overlijden
- woon- en geboorteplaats
- adres van overlijden
- datum van aangifte en het tijdstip van overlijden
- namen van de ouders, voor zover bekend bij de aangever
- namen van een eventuele huwelijkspartner en/of eerdere partners
- naam en handtekening van de aangever, met vermelding van eventuele familiërelatie tot de overledene
- namen van eventuele getuigen met woonplaats, leeftijd, beroep en handtekening

Het belang van overlijdensaktes voor stamboomonderzoek

Een overlijdensakte bevat de exacte sterfdatum van een persoon. In de periode van voor de invoering van de burgerlijke stand in 1811 is die informatie vaak moeilijk te vinden. Dan is men meestal aangewezen op begraafboeken van kerken. Hierin staat doorgaans alleen de datum van de begrafenis vermeld en niet de exacte sterfdatum, zoals in een overlijdensakte.

Voorbeeld van een overlijdensakte

De aangevers

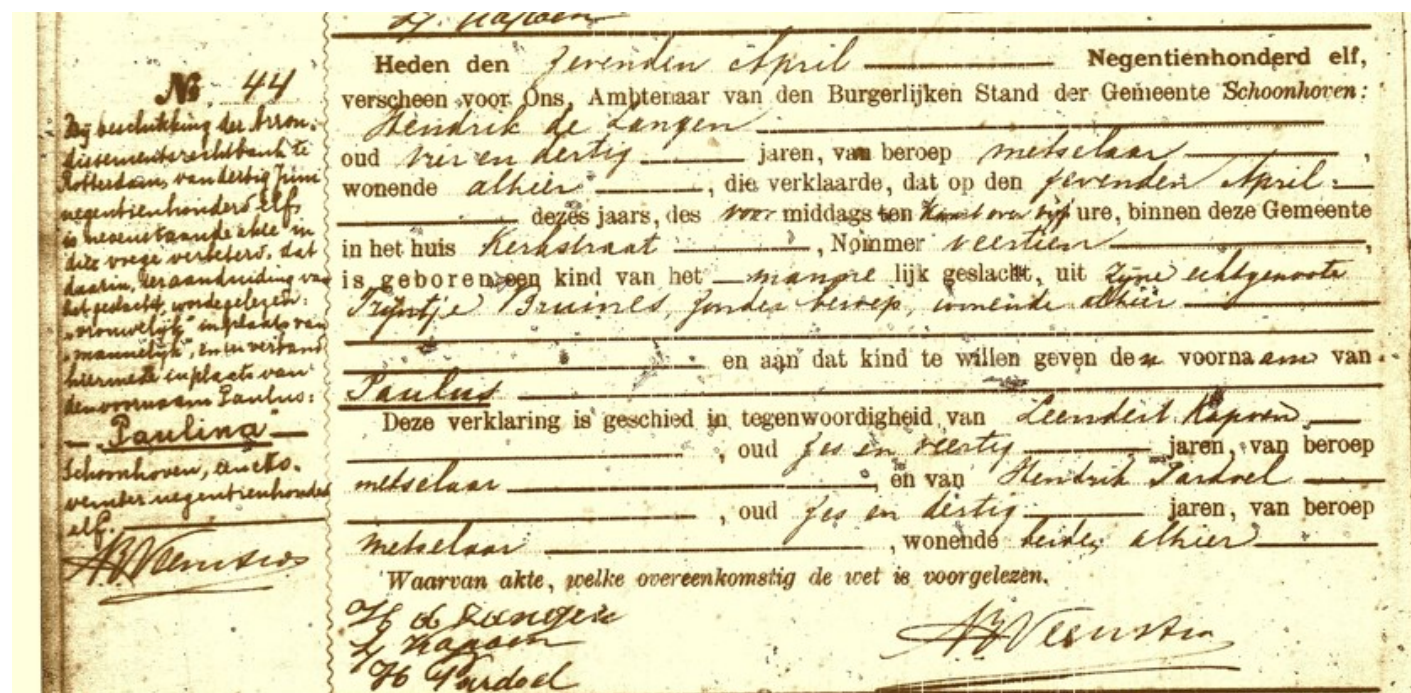
In Nederland is de vader van een kind verplicht zich als vader te laten registreren. Daarom geeft hij vaak de geboorte aan bij de gemeente. Officieel mag een andere persoon ook aangifte doen. De aangever ondertekent de geboorteakte. Tot 1935 werd de akte ook door een getuige ondertekend, bijvoorbeeld door een familielid, buurman of ambtenaar. Vroeger kwam het voor dat de aangever niet kon schrijven en de akte niet kon ondertekenen. Dit werd dan in de akte vermeld.

Naamswijzigingen

Van het op de geboorteakte aangegeven kind wordt nooit een achternaam vermeld. De familienaam van de vader (of van de moeder als er geen wettige vader is) wordt automatisch de familienaam van het kind. De spellingswijze op de geboorteakte is de officiële schrijfwijze van de naam van het kind. De naam kan veranderd worden als de vader van een buitenechtelijk kind zich later meldt; of wanneer het buitenechtelijke kind door een huwelijk van een moeder alsnog wordt gewettigd. Ook kan een persoon zijn/haar naam zelf laten veranderen. Officiële naamswijzigingen worden vervolgens altijd op de akte bijgeschreven.

Het belang van een geboorteakte voor stamboomonderzoek

De geboorteakte is onmisbaar om de exacte geboortedatum, de officiële spelling van de familienaam en de namen van de ouders vast te stellen. Ook andere informatie is erin te vinden, zoals de beroepen van de ouders.

Voorbeeld van een geboorteakte. In de kanttekening wordt vermeld dat het kind per abuis is aangegeven als jongen met de voornaam Paulus. Dit wordt in de kantlijn verbeterd. De naam van het kind wordt dan ook veranderd in Paulina.

Contactgegevens

Streekarchief Midden-Holland | Klein Amerika 20 | 2806 CA Gouda

0182-521821 | info@samh.nl | www.samh.nl

Openingstijden balie: dinsdag 10.00-20.00 uur, woensdag tot en met vrijdag 10.00-17.00 uur